THE ISRAELITE
DER YID.
The First and Only Jewish Weekly i[n the]
Entire Dominion of Canada.
THE ISRAELITE PUBLISHING C[O.]
B. GOLDSTEIN, Editor.
796 Main St. Phone St. Jonh [...]
Winnipeg, Man.
Subscription: 1 Year $1.00.
Thursday, May 23d, 1912

...ר פיהלען ניט דעם שפיי אין פנים.

פערשיעדענע־ערליי נפשות האט זיך ...דער רבונו של עולם בעשאפען אויף ...זיין וועלטעל. עס זיינען פאראן אזעלכע ...רואים וואס דערפיהלען ניט קיין ...ועהטאג סיידען איהר שטעכט זיי מיט ... שפיעז אין דער נאז; אנדערע דער־פיהלען ביים ערשטען קלאפ וואס איהר דערלאנגט זיי; נאר אנדערע ווען איהר טרעט זיי אן אויף'ן עק. אייך וועט אבער ניט העלפען ווען איהר וועט זיך בעמיהען דיעזע נפשות וועה צו טהאן מיט א ווארט, אדער ווען איהר וועט נאר זיין נאאיוו און זיי וועלען וועה ... [illegible] וואס איהר וועט זיי [illegible]

...טען להבדיל איז אונ־ ...הר דאס וועלט: פאראן מענשען וועלכע איהר מעגט זיך זידלען וויפיעל איהר ווילט, נור ביז איהר וועט זיי ניט דערלאנגען אין באק אריין וועלען זיי ניט ברוגז זיין; פאראן אבער אויך אזעל־כע מענשען וואס בלויז א קרומער בליק וועט זיי אויפרעגען און ווען איהר וועט זיי איגנארירען וועלען זיי זיך פיהלען שטארק געערגערט און געקרענקט, הכל ...פי המכביש והמתביש. נאטירליך זיינען ...יי לעצטע אן עדעלע קלאס מענשען, ...מיט עדעלע צארטע נשמות וואס דער־פיהלען באלד די פיינדליכקייט, דער־פיהלען די ניט ארויסגעזאגטע שנאה, ...אס, און דערפון וואס מען איגנארירט ..., ד. ה. דערפון וואס מען מיידעט זיי ... און מען קומט מיט זיי ניט אין ...עריהרונג, פיהלען זיי א מורא'דיגען ...עהטאג און ליידען דערפון אונגעהייער. ...ראסטער מענש אבער, א כאם (חם), ...ערגרעבטער פויער אבער וועט זיך ...אכען א קליינעם צימעס אויב איהר [illegible] און אז איהר [illegible] אז איהר וועט ...ט איהם ניט רעדען, וועט ער דאס ...הר אננעהמען פאר א פריינדשאפט ...ן אייער זייט, דען זיינע געפיהלען, ...ן נשמה איז צו פערגרעבט צו פיהלען ... בעליידיגונג פון איגנארירען, איהם ...ארפט איהר דערלאנגען איבער'ן קאפ ...יז ער דערפיהלט א וועהטאג.

מיר זאגען דאס אקעגען דעם בעריכט ...אס דער משומד הונא ספיצער האט ...בגעגעבען מיט א פאאר וואכען צוריק ... דעם יידליכען מיטינג וועגען זיין ... אויף דזשארווים עוו. ... דערצעהלט אז די ...ינגע לייט זיינען ... האט גאר פערגע־ ...ערקען דאס די אי־ ...ער און אפיקורסים ...זארקע אפיקורסים ...זעהר ווע־ ...ען גע־ ...יב די ...ש, ...ם ... עס ...עכט.

אבער דאס איז ניט דער עיקר. וואס מיר ווילען איז הויפטזעכליך אז אונזע־רע לעזער זאלען אויפמערקזאם אויס־הערען די צווייטע העלפט פון זיין בע־ריכט, וואו ער דערצעהלט אז אין אנ־פאנג בעת דאס מיסיאן הויז האט זיך געעפענט אין דזשארווים עוועניו פלע־גען די אידען פערשאפען אונאנגע־נעהמליכקייטען. זיי פלעגען מאכען „טראבעל" און יעצט איז שוין א דאנק דער „הייליגער מאמען" שטיל, די אידען אין וויניפעג האבען אנגענומען א מעהר פריינדליכע שטעלונג.

און אט אזוי איז עס שוין: דער חם פיהלט ניט און קען ניט פערשטעהן די בעליידיגונג ווען מען איגנארירט איהם. די נשמה פון דעם כאמולע איז צו פער־גרעבט ער זאל דערפיהלען אזא עדעלען און ניט שרייענדען האס. דער ספיצער אפנים פערשטעהט אויך ניט, אדער ער מאכט זיך כלא ידע, אז די אידען אין וויניפעג איגנארירען איהם אצינד און ווילען ניט מיט איהם און ניט מיט זיין משומדים קלייזעל האבען קיינע עסקים. עס איז א בעליידיגונג, א גרויסע בעליי־דיגונג פאר א מענשען ווען מען איגנא־רירט איהם און מען וויל מיט איהם קיין עסקים ניט האבען. אבער אום צו פיהלען דיעזע בעליידיגונג דארף מען בעלאנגען צו דעם עדעלערען קלאס מענשען, דארף מען האבען א צארטע, א פיהלענדע נשמה....

יושר פון שטאדט טאטעס.

אין סיטי האל איז אויפגענומען גע־ווארען די פראגע צו בעזארגען איינעגע דיסטריקטען מיט בעסערע וואסער, שפריין קאנאלען. אין מיין סטריט זיינען אזעלכע קאנאלען פאראן און אין פאל פון א פייער שפריצט די וואסער דורך די רייהרען פיעל שטארקער. אויף אנ־דערע גאסען אבער נעהמט די וואסער צו שוואך. אום איינצופיקסען אזעלכע קאנאלען האט זיך געפאדערט א היב־שע סומע געלד. די שטאדט טאטעס אין סיטי האל זיינען זיך צוזאמענגעקו־מען און אנגעהויבען טראכטען פון וואס פאר א קוועלע צו בעקומען די סומע פאר דער נייער אימפרואוומענט. און עס האט ניט לאנג געדויערט און מען האט יאקאס אבגעזוכט א קוועלע: כפי עס איז אבגעשטעלט געווארען א גע־וויסע סומע געלד אויף צו פלאסטערן איינינע גאסען אין דער נארד ענד, בכן איז ניט מעהר ווי לאגיש אז די נארד ענד זאל אויסווארטען נאך א פאאר יאהר און מיט דעם געלד זאל מען בע־סער איינפיקסען די נייע אימפרואוו־מענטס פאר די פייער לעשער אין דער סאוטה ענד.

מיר זאגען ניט אז עס זיינען אונגוצ־ליך אזעלכע וואסער קאנאלען דורך וועלכע א פייער ווערט שנעלער אויס־געלאשען. אדרבה, מען דארף איבעראל איינפיקסען אזעלכע קאנאלען, ניט נור אין דער סאוטה ענד, נור אויך אין דער נארד ענד, דען א שרפה געשיקט זיך דאך אויך אין דער מיט־פרעמד־בע־פעלקערטער־געגענד, וואס עפעס נור אין דער סאוטה? און אויב שוין זיינען מיר, נארד ענדער, ניט זוכה צו אזעלכע אימפרואוומענטס, דאן איז עס אהן צווייפעל א פערברעכען ווען מען נעהמט אוועק בלויז די סומע וואס איז אבגעשטעלט פאר דער נארד ענד אויף איינצופיקסען אימפרואוומענטס אין אן אנדער שטאדט טהייל. עס איז דאך אוועקגעלעגט א סומע פאר פלאסטע־רען אויך סאוטה ענדער גאסען, היינט וואורום האט מען יענע געלד ניט גע־ריהרט און בלויז די סומע פאר דער נארד ענד האט מען ניט נור געריהרט, נור איינגאנצען זי אוועקגענומען?

עס איז זיכער קיין יושר ניט. נור אדרבה, געהט זוכט יושר ביי שטאדט טאטעס.

צו דער 12טער ציונ. קאנווענשאן.

דעם 30טען יוני וועט אין אטאווא פארקומען די צוועלפטע ציוניסטישע קאנווענשאן. וויניפעג איז בערעכטיגט צו שיקען פיעלע דעלעגאטען, צוויי אבער דארפען היינטינס מאל די ציו־ניסטען בוודאי שיקען. דער וויניפעגער ציוניסטישער פעראיין האט אין דער ציוניסטישער וועלט א שם מיט זיין ארבייט לטובת דער ציוניסטישער אי־דעע און עס איז ניט מעהר ווי רעכט אז די פעדערייישאן זאל עפעס טהאן אויך פאר וויניפעג. ווערט דאך אזוי ווייניג געטהאן פון דער ציוניסטישער פעדע־ריישאן פאר דער וועסט, גלייך זי וואלט הינטערשטעליג געווען לגבי אנדערע לאנד טהיילען.

צו פעראינטערעסירען די פעדעריי־שאן מעהר מיט דער וועסט דארף זיין די ארבייט פון די דעלעגאטען. עס איז דערום וויכטיג אז די דעלעגאטען זאלען זיין וויניפעגער, דערצו בעקאנט גוט מיט דער לאגע פון דער וועסט. ריידענ־דיג מיט איינינע ציוניסטען האבען מיר זיי געראטהען אז עס זאלען ארויסגע־שיקט ווערען פון דאנען דער רב רפי י. כהנאוויטש, וועלכער האט זיך אזוי אויסגעצייכענט אויף דער לעצטער קאנווענשאן אין טאראנטא און דער צווייטער א. אסאווסקי, דער פרעזידענ־דער פון די היגע בני ציון און אונער־מיעדליכער ארבייטער פאר'ן ציוניזם. אזעלכע צוויי דעלעגאטען וואלטען פיעלעס אויפגעטהאן ניט נור פאר'ן ציוניזם אין דער וועסט, נור פאר דער אלגעמיין אידישער בעפעלקערונג.

דר. זשיטלאווסקי'ס יובילעאום.

בעת דר. ח. זשיטלאווסקי איז געווען אין וויניפעג האט ער אונז מבשר געווען אז אין נויארק פארבערייטעט מען זיך שוין צו זיין 25 יעהריגען יובילעאום. עס ווערט בקרב א האלבער יובל זייט ער איז געווארען טהעטיג אלס אידישער שריפטשטעלער און לעקטשורער. גיט מען א קוק אויף אונזער אידיש וועלטיל און מען בעטראכט כמה זשיטלאווסקים איכא בשוקא און וואס פאר א שכר זיי קריגען ביי אונז, פערשטעהן מיר ערשט וויפיעל אנשטרענגונג און מיה מיר דאר־פען אבגעבען אום אזא יום טוב זאל ביי אונז פארקומען מיט פולען פראכט און גלאנץ און אום דער גייסטיגער מאנו־מענט וואס די קאמיטע וויל אוועק־שטעלען ביי דעם האלבען יובל פון דיעזען דענקער, זאל זיין א ריעזיגער ערפאלג. דר. זשיטלאווסקי האט מיט זיינע צוויי מאל בעזוכען וויניפעג פילעס אויפגעטהאן, ער האט צוטרייסעלט די מחשבות פון פיעלע יונגע לייט און אין פיעלע קעפ ארייגעבראכט א רעוואלו־ציאן. ער האט ביי אונז ניט נור קונה שם געווען, נור אויך זיך ערווארבען פיעלע פריינד און סימפאטייזער צו זיינע אידעען.

דר. זשיטלאווסקיס יובילעאום דארף אין וויניפעג געפייערט ווערען ניט נור פון זיינע פריינד, נור אויך פון די וואס זיינען אפשר ניט איינפערשטאנדען מיט איהם אין איינינע פרטים. עס דארף זיך דא ארגאניזירען א דר. זשיטלאווסקי־יובילעאום קאמיטע וואס זאל זיך שטע־לען אין פערבינדונג מיט דער נויארקער און אנפאנגען באלד איהר ארבייט.

א דראזשנער.

דאס וויניפעגער אידיש טהעאטער.

אין די גרויסע אמעריקאנער אידישע צענטערן, ווי נויארק א. ד. ג. האט מען שוין לאנג איינגעזעהען אז די מענע־דזשערס פון אידישען טהעאטער, יא־גענדיג זיך נאך פולע הייזער, יאגענדיג זיך נאך גרויסע איינאהמעס, האבען אונטערגעגראבען דעם פונדאמענט פון אידיש טהעאטער. איין מענעדזשער האט מיט דעם צווייטען קאנקורירט אין שונד פיעסען, אין באלאגאנשטשינע, און געמיינט דערמיט צוציהען דאס פובליקום, אריינגארען משה'ן. דאס איינציגע טהעאטער אין נויארק וואס האט מעהר אדער ווייניגער געאטהעמט מיט ריינע קונסט איז געווען דאס ליפ־צין טהעאטער. אבער אויך דאס טהע־אטער האט אפטמאל אבגעקויפט א שונד שטיק ביי זאלאטארעווסקי'ן און געהאדעוועט „משה'ן". די קאנקורענץ מיט שונד שטיקער איז אוועק אזוי ווייט דאס אין א שעהנעם פריהמארגען האט זיך דאס „ווערטהע פובליקום" ארומגע־זעהן אז אזעלכע שמאטעס ווי מען וויוזט איהם אין „רעגעלע טהעאטער" פאר 50 צו פאר 75 סענט קען ער זעהן אין א וואדעוויל הויז פאר 15 סענט. און „משה" האט אנגעהויבען וויכען פון טהעאטער און עס האבען אנגעהויבען צו וואקסען די וואדעוויל הייזער. די טהעאטער מענעדזשערס האבען עס יעצט שוין איינגעזעהען און געפרובט צוריקצוכאפען, אבער צי וועט עס זיי געלונגען איז א בעזאנדערע פראגע. גיכער וועלען זיי אליין מוזען שניידען די פרוכט וואס זיי האבען פערזעעט, ד. ה. זיי וועלען מוזען געבען „משה'ן" דאס, צו וועלכען זיי האבען איהם צו־געוועהנט. שמועסט מען דערום טאקע אז נעקסטען סיזאן זאלען איינינע טהע־אטערע געבען אנשטאט דראמען, קור־צע שונד סקעטשעס, און אנשטאט ריכ־טיגע לעבענס בילדער, ביליגע געשמאק־לאזע ליעדלעך, „געזענגע און טענצע".

אנדערש איז עס ביי אונז געווען. דאס טהעאטער איז דא אלענפאלס ניט קיין פריוואטע אונטערנעהמונג. עס בעלאנגט ניט צו ספעקולאנטען; צו קאנקורירען איז אויך ניט געווען מיט וועמען; די מענעדזשערס וויעדער נעהמען ניט קיין שכירות פאר זיצען און אויסקלעהרען וואס אמאל אנדערע „סקימס" אויף א ר י י נ צ ו נ א ר ע ן דאס פובליקום. האבען מיר דערום דא געקענט ערוואר־טען אז די מענעדזשערס וואס ארביי־טען „לשם שמים" זאלען ערציהען דאס היגע פובליקום אויף בעסערע פיעסען, ניט האדעווען משה'ן מיט שמאטעס. האבען זיי עס אבער ניט געטהאן, היינט צו וואס זייער געשריי אז זיי טהוען לטובת הכלל? איז עס דען אזא וואהל־טהאט צו געוועהנען דעם עולם צו באלאגאנשטשינע?

זיי האבען דאס אין אכט ניט גענו־מען. די ענדע איז אז משה האט איינ־געזעהען דאס לעכערליכקייט פון די זאגענאנטע „לעבענס בילדער" און „אפערעס", מען האט דערפיהלט דאס געשמאקלאזיגקייט אין די „דראמעס". די אונטער־הויזען פון די, מישטיינס געזאגט, כאריסטקעס און זייער פא־א־צעסטווא האבען אנגעהויבען ניט צו געפעלען ווערען, קיין אנשטענדיגער מענש וועט ניט געהן צו די „סאקרעד קאנצערטען" און צו „האפקע דראמעס", מען ווייכט פון טהעאטער, די קאסע פוסטעוועט. איז וואלט דאך, דוכט זיך, לאגיש געווען ווען די מענעדזשערס זא־לען זיך יעצט כאפען און פעררעכטען זייער גרייז און פרובירען מיט בעסערע „זאכען", בעסערע דראמען; עס וואלט דאך געווען ניט מעהר ווי רעכט אז דאס מענעדזשמענט וואס פרעטענדירט צו טהאן א גוטע זאך פאר'ן עולם, זאל זיך א ווארף טהאן צו דער צווייטער זייט: ברענגען רעכטע שוישפיעלער און אויפפיהרען רעכטע שטיקער. אזוי וואלט בעדארפט זיין, ליידער אבער איז עבירה גוררת עבירה, איין שטיק שונד ברענגט דאס צווייטע און ניט ווילען די מענעדזשערס פעררעכטען זייער פריהערדיגען פעהלער, נור דא־געגען, מען פיהרט אויף וואס אמאל אלץ ערגערע און געשמאקלאזערע שונד פיעסען; מען האט איינגעפיהרט א מין סאקרעד קאנצערט וואו מען זינגט ליעדלעך ביי וועלכע, ווי מען גיט איבער, א קאזאק דארף רויט ווערען פון שאנדע; מען האט, ווי אבגערעדט, בעשלאסען אריינצוריקען אהער דעם גאנצען רעפערטואר מיט אומגעלום־פערטע שונד שמאטעס וואס אפילו אין ערגסטען וואדעוויל הויז זיינען זיי מיט פראכט און גלאנץ דורכגעפאלען און די ענדע איז גאר אן אומגעלומפערטע: מען פערוואנדעלט יעצט דאס קווינס טהעאטער אין א מואווינג פיקטשור הויז, דערמיט דענקט מען וועט מען ראטעווען די קאסע. אבער ווי לעכער־ליך דאס איז. ווייסען דען ניט די העררען מענעדזשערס אז מיט די ענגלישע מו־ווינג פיקטשורס און וואדעוויל הייזער וועלען זיי ניט קענען קאנקורירען? און נאך א זאך: לאמיר צוגעבען אז עס האט זיך איינגעגעבען און דער עולם לויפט אין קווינס האל זעהן מואווינג פיק־טשורס, אלע סיטס ווערען אלע נאכט אויספערקויפט. איז דאס דען די אויפ־גאבע פון די מענעדזשערס? צי דען אויף צו ערציהען דעם עולם אויף אונאנ־שטענדיגע ליעדלעך און פיקטשורס אפפערען צוויי פערנומענע מענשען, ביזנעס לייט, מיט זייער צייט, מיה און כח? ווער וועט זיי דערפאר א יישר כח זאגען און פון וועמען וועלען זיי דער־פאר א דאנק בעקומען?

אידיש טהעאטער פעהלט דא. ווען מענשען האבען זיך אונטערגענומען צו פערוואלטען דאס טהעאטער אהן בע־צאהלטס, פערדיענען זיי אלעמענס דאנק און אנערקענונג. דאס היגע פובליקום איז אין אלגעמיין ניט ערצוי־גען אויף טהעאטער, דאס איז די אר־בייט פון דאס מענעדזשמענט, וואס פאר א פיעסען זיי וועלען אויפפיהרען צו אזעלכע וועט דער עולם זיך צוגע־וועהנען. מיר האבען געהאפט אז צוויי מענשען וואס זיינען בעקאנט און הא־בען א שטיקעל שייכות מיט טהעאטער ווען זיי וועלען איבערנעהמען די פער־וואלטונג פון קווינס האל וועט דא די קונסט שפיעלען די הויפט ראלע. ליי־דער אבער האבען מיר א טעות גע־האט, דאס טהעאטער האט דוקא ביי זיי ניט פראגרעסירט אין מאראלען זי־נען, נור מיט פיעלע שטאפלען צוריק געגאנגען און די ענדע איז... מואווינג פיקטשורס, סאקרעד, טעניך א. ד. גל. עס טהוט אונז ווירקליך לייד!

א. אסאווסקי.

די אידישע געשיכטע פון וויניפעג.

צוזאמענגעשטעלט לויט די ערצעהלונגען פון די ערשטע איינוואנדערער, בעשטעטיגט פון דער היסטאריקאל קאמיטע פון ספר הזהב.

3.

אבגעשווינדעלט די „גרינע".

די גרינע ארבייטער האבען אלזא זייערע שכירות פאר'ן ערשטען טאג ארבייט אין קענעדא ניט בעקומען, ווייל אימיצער האט זיך מקדים געווען און האט די פאאר דאלאר אבגענומען פאר זיך. לויט מר. פ. לעכטציהער און מר. מאסקאוויטש איז דער חשד געפא־לען אויף איינעם א וויקטארפאן, וועל־כער האט געשפיעלט די ראלע פון זייער פערזארגער. פיעלע אנדערע אבער לייקענען אב דעם פאקט.

די ערשטע מחלוקה צווישען די גרינע און די געלע.

ווען די „גרינע" האבען דערזעהען די טובות פון זייערע פערזארגער, האבען זיי בעשלאסען זיך צו בענוצען מיט דער אמעריקאנער פרייהייט און אפען מודיע זיין די „יאהודים" אז זיי דאנקען זיי זעהר שעהן פאר די טובות וואס זיי ווילען זיי טהאן, נור זיי דענקען אז כפי זיי האבען שוין איין נאכט איבערגע־נעכטיגט אין קענעדא, קענען זיי שוין זייער שטעדטיל אליין בעשטעהן און די „יאהודים" זאלען בעסער געהן אטענדען זייערע איינענע ביזנעס און זיי, די אימיגראנטען, וועלען זיך שוין אטענדען זייערע ביזנעס ווי זיי געפעלט. געוועהנליך איז דאס ניט צוגעגאנגען אהן הייסע בלוט. עס האט אבער גאר ניט געהאלפען, די גרינע איינוואנדע־רער האבען איין מאל פאר אלע מאל בעשלאסען אראבצואווארפען פון זיך דאס אפיטרופסות פון די געלע תושבים און טרייען פאר זיך.

דאס איז געווען אין אנפאנג פריהלינג פון 1882טען יאהר. ארבייט איז דאן געווען איבערגענוג. די סי פי אר האט דאן אנגעפאנגען ציהען איהרע רעלסען אין וועסט וויניפעג ביז בראנדאן. „הענט" האבען זיך געפאדערט מעהר ווי עס איז געווען. אין שטאדט גופא איז אויך געווען גענוג ארבייט. מען האט דאן ערשט אנגעפאנגען דורכצו־פיהרען די סויערס (קאנאליזיישאן) און די אידען האבען זיך געכאפט צו אר־בייט ווי הייזעריגען, מאנכע האבען געארבייט ביי דער אייזענבאהן און מאנכע ביי די סויערס. פרייזען האט מען געצאהלט הויכע און די אידען הא־בען געארבייט און געשפארט א דאלאר.

...ביער.

...ין; פערד און להבדיל ...ייב און לייבעל; א ציעג אויף ...למוד תורה; מלמד'קעס מיט ...רענע רינגען; ווען טאנצט ...ען מיט שיקסעס? א לא־ ... קאלער ענין; מיר גע־ ...ייז א פרעמיום.

...ט יוער עס איז געווען, ...איז עס זיכער געווען. אן ..., ניט קיין יאהודי, א איד ...יי וואס האט ליעב קוגעל, ...צור א איד. און דער [illegible] ...שטעהן ... פון בחור ...עדהערט דאס ווארט „געה־ ...לייבט ער אויך שטעהן. אין ...ען פאראן פערד... פאלאזשים ...יך אייך אויס אז קיין פערד ...ין ניט קיין, מורא פאר'ן גע־ ...פאר'ן זעגין און זיי, אז זיי דער־ ...דעם זעגין בלייבען זיי שוין דוקא ... מיר מענשען אבער, אויך ... ער פתוכם, אז מיר דערהערען נור „געה זעגין" אדער „געזעגין" בלייבען מיר שטעהן, ווי רוזוועלט בעת ער האט דערהערט אז טעפט האט איהם געביעט.

אי, רבותי, ווען איך זאל ניט מורא האבען פאר דעם געזעגין, אי וואלט איך אייך דא דערצעהלט שעהנע מעשה־לעך, ממש איהר וואלט זיך דערקוויקט ווי ראפלין מיט זיין באנקעט, נור געה שריי חי וקים אז ס'פאראן „געזעגין" אויף דער וועלט, און דאס געזעגין, דוכט זיך אייך, שטעלט זיך אוועק געגען אייער נאז און שאקעלט צו'ן אייך מיט'ן פינ־גער: סעי, מיסטער, בעהייוו יורסעלף! היט זיך די פעל, דאס לייב, הייסט עס! און לייב איז דאך אויך א מין געזעגין, ניט מעהר וואס זיי פערציהען עס און מאכען דערפון לייבעל מיט א צירה.

אז איך האב זיך שוין יא דערמאהנט אן נקודות איז שוין טאקע כדאי א פרעג צו טהאן: וואס הערט זיך, זאלט איהר מיר מאריך ימים זיין, וואס הערט זיך מיט דער תלמוד תורה? עפעס האט מען דאך שוין די נבאים און עפעס האט [illegible] דאך שוין [illegible] אין עפעס [illegible]

אז מ'צאהלט ניט ווי געהעריג און עפעס איז שוין, דוכט זיך, אלעס אויף א לאד און צום סוף האב איך יענע וואך בע־געגענט א ציעג אויף'ן פלאץ פון דער תלמוד תורה. זי איז געשטאנען די ציעג און געלעקט די אויסגראבונג פון דעם סעלער.

א ציעג, אפשר איז עס א גלגול? הערט זיך נור איין: איך געה פאר־טאג, כעלות, און די גאנצע געגענד מיט'ן פארק אקעגען איז ארומגענומען מיט א טומאנעלע און א ציעג מיט א קורין עקעלע, מיט א בערדילע ווי ביי א אי־דישען פאליטישען, שטעהט און שא־קעלט זיך פרום און לעקט די הייליגע ערד פון דעם הייליגען סעלער פון דער תלמוד תורה.

איהר הערט עפעס א מעשה? נו, איז עס ניט קיין גלגול? הערט, איך'ל אייך דערצעהלען א מעשה מיט א גלגול...

נור שאט'ס, דוכט זיך אז איך דארף אייך עפעס דערצעהלען א וויכטיגערע זאך? יא, כ'האב זיך שוין דערמאהנט: ז ע ץ, ג ע ־ ז ע ץ און ג ע ה ־ ז ע ץ, דריי שעהנע מאכלים, וואו איך האב א [illegible]

אלזא, קומט אריין א איד און ז ע צ ט זיך אן אויף מיר: „גוואלד, עד מתי? שרייבט שוין אמאל אריין דארטען אין די פייפערס א שפאציער! דעם פרייז האט איהר שוין ברוך השם געהערט. נו, מילא, איז נאך א האלבען טולער, אבער איהר מעגט דאך אריינשרייבען אמאל א שפאציערטשיקעלע!?"

אדרבה, ווי געפעלט אייך אזא טענה? און ווי געפעלען אייך בכלל טענות? האט איהר עפעס ליעב צו הערען ווי אייער אידענע האט צו אייך טענות: למאי דאס און למאי יענעס? למאי געהט שרה דבורה מיט א שנור פעריל און מיט פינגערלעך אויף אלע צעהן פינגער... מען'זאגט בודטא בי אז ווען די תלמוד תורה וועט זיך אויסבויען וועלען די מלמד'קעס טראגען בריליאנ־טענע רינגען אויך אויף די פיס־פינגער, נור מאלע וואס מען זאגט, מסתמא איז עס א בלאף. הלמאי האט מען געזאגט...

אבער איך זעה שוין אז איך פערקריך וויעדער קיין האציפלאץ. נור פערקרי־כען מוז איך, אלא ניט, וועט עס דאך ניט זיין קיין „שפאציער". מיט מיין [illegible]בעניש איז ווי מ'זאגט א ווער־טיל: יאק נימא ריבא טא אי ראק ריבא, אדער ווי האט מיין באבע עליה השלום געזאגט, אז ס'ניטא קיין מיידלעך, טאנצט מען מיט שיקסעס...

און דא, זעהט איהר, מוז איך שוין בלייבען שטעהן, ווייל אויב איך וועל ד ע ם ענין פערגעסען, בין איך ווערטה א זעץ. שיקסעס, פערשטעהט איהר מיך, איז אזא פאליטישער ענין היינט צו טאג וואס מוז ארומגערעדט ווערען. איך מיין ניט חס ושלום אז ס'איז אן אינטערנאציאנאלער פאליטישער ענין. חלילה, דוקא א אידישער און דוקא א לאקאל אידישער.

איך ווייס אפילו ניט וואס פאר א שיקסעס דאס זיינען און וועמענס זיי זיינען. יש אומרים אז דאס זיינען פשוט'ע שיקסעס וואס נעהען מאנספיל־שע הויזען, אנדערע אבער דרינגען אז דאס זיינען א העכערער סארט שיקסעס און נאר אנדערע וויעדער זאגען, אז לא הא ולא הא: דאס האבען די בעלי בתים פון דער „קענעדיען איזראעליט פאבלי־שינג קאמפאניע" זיך פשוט און פראסט צולאזט אויף די וויניפעגער נאכען און יעדער האט זיך געבראכט [illegible]

און אט אויף די שיקסעס האט מען עס פערשריבען די אידישע צייטונג.

און אין דער גאווערמענט איז אצינד פערשריבען אז די ערשטע אידישע צייטונג אין וועסטערן קענעדא האט בעלאנגט ניט צו אידען, נור צו שיקסעס און מי יודע וואס דאס זיינען נאך פאר שיקסעס?

רבותי, איך גיב א פרעמיום צו דעם יענינגען וואס וועט זיך מטריח זיין און אויסגעפינען ערשטענס וועמענס שיק־סעס דאס זיינען, צווייטענס ווער איז עס געווען דער חצוף, דער שארלאטאן וואס האט געגעבען די עצה צו פערשרייבען די ערשטע אידישע צייטונג אין דער וועסט אויף'ן נאמען פון שיקסעס, דריי־טענס צי האט מען כאטש די שיקסעס געגעבען די 26 הונדערט דאלאר וואס מען האט גענומען אדער מען האט אויך זיי אבגעבלאפט.

ווער עס ברענגט אונז אריין די דריי תשובות אויף די דריי פראגען, ד. ה. דער וואס געפינט אונז אויס דעם אמת'דיגען אמת מבח דעם שיקסעדיגען ענין, וועט קריגען א קניפ אין בעקיל. [illegible] נעהמט זיך צו דער ארבייט!